T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

HADİS METİNLERİ DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

2026

İÇİNDEKİLER

1.	**ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI**	**4**
1.1.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI	4
1.2.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VİZYONU	5
1.3.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL AMAÇLARI	5
2.	**ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI**	**5**
2.1.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	5
2.2.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	6
2.3.	ÜNİTELER, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU	12
2.4.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERS KİTABI FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI	12
2.5.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	13
3.	**ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NA AİT ÜNİTELER**	**15**

1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

1.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI

Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni esas alınarak hazırlanmıştır. Bu modelde yer alan beceri, eğilim ve değerler; soyut fikir ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken gerçekleştirilen zihinsel faaliyetlerle birlikte bireyin kendisi ve çevresiyle olumlu ilişkiler kurabilmesi, duygularını yönetebilmesi ve sağlıklı bir benlik geliştirebilmesi için gerekli olan yeterlilikleri ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, yetkin ve erdemli bireyler yetiştirmeyi hedefleyen; bilgi, beceri, eğilim ve değerleri bütüncül bir yaklaşımla ele alan sistematik bir eğitim modelidir. Bu modelde Erdem: Değer-Eylem Çerçevesi, öğrencilerin sahip oldukları değerleri davranışlarına yansıtmalarını ve erdemli insan idealine ulaşmalarını destekleyen temel bileşenlerden biridir. Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarında da başta saygı, sorumluluk ve adalet olmak üzere millî, manevi ve insani değerlerin öğrenme-öğretme yaşantılarıyla ilişkilendirilerek öğrencilerin bilgi, beceri ve davranışlarına yansıtılması esas alınmaktadır. Bu bağlamda Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının temel yaklaşımı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin bütüncül eğitim anlayışı ve Erdem: Değer-Eylem Çerçevesi doğrultusunda şekillenmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni'ne göre geliştirilen Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları öğrencilerin

- Bütüncül öğrenme yaklaşımı içerisinde dinî bilgilerin yanında mesleki beceriler, sosyal sorumluluk bilinci, millî ve kültürel değerlere bağlılık ile çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanmalarını,
- Erdem: Değer-Eylem Çerçevesi doğrultusunda başta saygı, sorumluluk ve adalet olmak üzere İslam'ın merhamet, dürüstlük, yardımseverlik, vatanseverlik gibi değerlerini içselleştirerek bu değerleri davranışlarına yansıtan bireyler olarak yetişmelerini,
- Yükseköğretime ve mesleki hayata en iyi şekilde hazırlanmalarını sağlayacak bilgi ve becerileri kazanmalarını,
- İlmî düşünceyi benimsemelerini, araştırma yapma becerilerini geliştirmelerini ve doğru bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini,
- Günümüz teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilen, sistem okuryazarlığı düşüncesini benimsemiş bireyler olarak yetişmelerini,
- Millî birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirerek vatan sevgisi ve millet bilincine haiz, manevi değerlere bağlı bireyler olarak yetişmelerini hedefler.

Yukarıda belirtilen hususların somut olarak ortaya çıkması için öğretim programlarında

- Kur'an-ı Kerim, hadis, siyer, fıkıh, tefsir, kelam, akaid gibi temel İslam bilimlerine ait bilgilerin kavramsal beceriler ve alan becerileri çerçevesinde incelenmesi ve araştırılması,
- Dinler tarihi, İslam kültür ve medeniyeti gibi sosyal bilimler alanına giren konuların Türkiye Cumhuriyeti, İslam âlemi ve dünya ölçeği bağlamında irdelenmesi,
- Arapçanın hem dinî metinleri anlama hem de iletişim kurma aracı olarak kullanılabilmesi,
- Öğrencilere mesleki alanda gerekli olan bilgi ve becerilerin yanı sıra problem çözme, iletişim, ekip çalışması gibi yetkinliklerin kazandırılmasına hizmet edecek yaklaşımlara ağırlık verilmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni kapsamında hazırlanan Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları, öğrencilerin hem dinî bilgi ve değerlere hem de çağın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip, topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir. Bu sayede öğrenciler yükseköğretimde ve mesleki hayatlarında başarılı olabileceklerdir.

1.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VİZYONU

Mesleki din eğitiminin vizyonu; Anadolu imam hatip lisesi mezunlarının yükseköğretim süreçlerine katılmaya hazır, dinî hizmetleri ifa edebilecek yeterliliğe sahip "yetkin ve erdemli insan" olma yolunda gelişimlerini sürdüren bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

1.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL AMAÇLARI

Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının amacı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve 32. maddesinde belirtilen imam hatip liselerinin tanımı ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni'ne uygun olarak

- İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını içselleştiren,
- İslam'ın temel kaynaklarını (Kur'an-ı Kerim ve sahih sünnet) tanıyan ve bu kaynaklara başvuran,
- Dinî doğru anlama ve dinî meselelere çözüm üretmede bu kaynaklardan yararlanabilen,
- İslam dinine mensup olmanın huzur ve mutluluğunu hisseden,
- Hz. Muhammed'i (sav) örnek alan,
- İbadetlerle ilgili uygulama becerisi ve alışkanlığına sahip,
- Dünya ahiret dengesini kurabilen,
- Ahlaki olgunluğa erişmiş,
- İnceleyen, araştıran, analitik düşünen ve edindiği bilgiler ışığında akli ve naklî delilleri kullanarak problemlere çözüm üretebilen,
- Din hizmetleri uygulama becerisi kazanan,
- Toplumu din konusunda doğru şekilde aydınlatabilecek ve kişilerin dinî bilgi ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlilikte bireyler yetiştirmektir.

2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni'nde yer alan beceri temelli öğrenme yaklaşımı temel alınarak hazırlanmıştır. Bu modelde öne çıkan kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, alana özgü beceriler ve eğilimler; öğrencilerin bilgi, değer ve becerilerini bütüncül bir şekilde geliştirmeyi hedeflemektedir.

Kavramsal beceriler; öğrencinin dinî kavramları zihinsel olarak işlemesini, analiz etmesini ve yorumlamasını sağlarken sosyal-duygusal öğrenme becerileri; öğrencinin kendisini tanıma, başkalarıyla sağlıklı ilişki kurma, empati geliştirme, duygu yönetimi gibi becerilerini ön plana çıkarır. Eğilimler; öğrencinin değer verme, duyarlılık geliştirme ve niyet oluşturma süreçlerini kapsarken alana özgü beceriler, hadis metinlerinin özgün yapısına uygun olarak bireyin düşünsel ve eylemsel donanımını geliştirmeyi amaçlar. Bu doğrultuda öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin aktif katılımına olanak tanınmakta; onların araştırma, tartışma, sorgulama ve keşfetme yoluyla öğrenmeleri desteklenmektedir. Öğrencilerin gelişimsel düzeyleri gözetilerek ön bilgilerin harekete geçirilmesi, anlamlı öğrenmelerin sağlanması ve yaşantıya dayalı öğrenme ortamlarının oluşturulması ön planda tutulmuştur.

Bu programda "hadis metinleri" ifadesiyle Hz. Muhammed'in (sav) sözleri başta olmak üzere hadis rivayetlerinin metin kısımları kastedilmektedir. Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin öğrenme

süreçlerine etkin biçimde katılımıyla bilgi, tutum ve beceri kazanmalarını sağlayan bir yaklaşımı benimsemektedir. Program kapsamında öğrencilerin

- Dinî kavramları tanıma ve doğru kullanma,
- Hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini yorumlama,
- Hadis metinlerinde kullanılan soyut ve temsilî anlatım biçimlerini benzerlik ve farklılıkları açısından karşılaştırma,
- Hadis metinlerindeki teşvik ve uyarı dilinin üslup ve amaç özelliklerini tahlil etme,
- Hadis metinlerinde geçen imanla ilgili dinî kavramları bağlamına uygun kullanma,
- İman esaslarını hadis metinlerinden hareketle açıklama,
- İman ve amel arasındaki ilişkiyi mantıksal bağları dikkate alarak yapılandırma,
- Hadis kaynaklarına başvurarak mümine ait temel nitelikleri yansıtan rivayetleri tespit etme,
- Hadis metinlerinden hareketle aile ve yakın çevrede sorumluluk bilincine dair akli ve naklî delilleri kullanma,
- Hadis metinleri çerçevesinde komşuluk ilişkilerini güven ve hak ekseninde analitik olarak değerlendirme,
- Hadis metinleri çerçevesinde toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürünü fark etme,
- Hadis metinlerinden hareketle zamanı doğru kullanma ve zaman bilinci geliştirme,
- Acelecilikten kaçınma ve temkinli davranmayı hadis metinleri çerçevesinde anlamlandırma,
- Hadis metinlerinde süreklilik ve istikrar bilincine yönelik çıkarımda bulunma gibi kavramsal ve alana özgü becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerilerini, eğilimleri ve değerleri bütüncül biçimde geliştirmeleri hedeflenmektedir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri çerçevesinde geliştirilen bu program ile öğrencilerin

1. Hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini ve mesaj dilini fark etmeleri,
2. Hadis metinlerinde yer alan temsil, teşvik ve uyarı dilinin işlevini açıklamaları,
3. Hadis metinlerini bağlam, içerdiği mesaj ve amaç bütünlüğü içinde tahlil etmeleri,
4. Hadis metinlerinde geçen imanla ilgili temel dinî kavramları doğru ve yerinde kullanmaları,
5. İman ve amel arasındaki ilişkiyi hadis metinlerinden hareketle açıklamaları,
6. Hadis metinlerinde mümine ait temel nitelikleri ayırt etmeleri ve günlük hayatla ilişkilendirmeleri,
7. Aile, komşuluk ve toplumsal ilişkilerde sorumluluk, güven, hak, merhamet, estetik ve zarafet bilinci geliştirmeleri,
8. Zamanı doğru kullanma, temkinli davranma, süreklilik ve istikrar bilincini hadis metinleri çerçevesinde anlamlandırmaları amaçlanmaktadır.

2.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

1. Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni doğrultusunda sağlam bir inanç temeline sahip, ahlaki sorumluluk geliştirmiş, yaşadığı topluma ve kültürel mirasına duyarlı bireyler yetiştirmeyi hedefler. Öğrencilerin sevgi, saygı, merhamet, sorumluluk gibi insani değerleri içselleştirmeleri; millî birlik ve manevi aidiyet bilinci kazanmaları önemsenir.
2. Öğretim programı Hz. Peygamber'in hadis metinleri esas alınarak şekillendirilir. Öğrencilerin İslam'ın temel hadis kaynaklarını tanımaları, anlamlandırmaları ve yaşantılarına aktarmaları desteklenir. Hadis metinlerinin seçiminde öğrencilerin yaş düzeyi, anlamlandırma becerileri, günlük hayatla bağlantı kurabilme imkânları ve pedagojik uygunluk dikkate alınır. Ders kitabı ve diğer eğitim araçlarında yer verilen hadis metinlerinin Arapça asıl metinleri, Türkçe anlamlarıyla birlikte sunulur.
3. Dersin haftada bir ders saati olarak okutulduğu durumlarda, programda yer alan ortak öğrenme çıktılarının korunması esastır. Bu durumda ünite ve içeriklere ayrılan süreler yarıya indirilerek planlanır. Etkinliklerin niteliği, kapsamı ve derinliği ise zümre öğretmenler kurulu tarafından Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin temel ilkeleri,

okulun imkânları ve öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınarak yeniden düzenlenir ve uygulanır.

4. Öğretim programı; bilgi, değer ve becerilerin birlikte kazandırılmasını esas alan beceri temelli bir yapıya sahiptir. Öğrenme-öğretme uygulamaları; kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, eğilimler ve alana özgü beceriler bütüncül olarak yapılandırılır.
5. Programın içerik bölümünde yer alan konu başlıkları, ilgili öğrenme çıktıları ve öğrenme-öğretme yaşantıları esas alınarak uygulanır.
6. Temel kabullerde öğrencilerin yeni öğrenmeleri daha anlamlı ve kalıcı bir şekilde edinebilmeleri için ihtiyaç duyacakları ön bilgi ve beceriler ortaya konulmuş, köprü kurmayla öğrencilerin mevcut bilgi ve becerileri ile yeni öğrenme çıktıları arasında bağlantı kurularak öğrenme süreci daha bütüncül ve anlaşılır hâle getirilmiş, ön değerlendirme süreciyle ise öğrencilerin öğrenme sürecine yönelik ilgi, ihtiyaç ve hazır bulunuşlukları belirlenerek öğrenme-öğretme uygulamalarına yön verilmiştir. İçeriklerin zenginleştirilmesine yönelik düzenlemeler ise öğretim programının belirlediği çerçeveye uygun biçimde öğretmenler ve içerik geliştiriciler tarafından yapılabilir. Ön değerlendirme süreci ve köprü kurma bölümlerindeki uygulamalar; öğrencilerin hazır bulunuşlukları, ilgi ve ihtiyaçları, öğrenme ortamı ve içeriğin özellikleri doğrultusunda esnek biçimde yapılandırılır. Ancak öğretim programı esas alınarak hazırlanacak ders kitabı, yardımcı kaynak, e-içerik ve diğer öğretim materyallerinde ön değerlendirme süreci ile köprü kurma bileşenlerine yer verilmesi ve bu bileşenlerin öğrenme-öğretme sürecinde uygulanması esastır.
7. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları; öğrencilerin gelişim düzeyleri, bireysel özellikleri ve öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda süreç temelli olarak çeşitlendirilir. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin dinî bilgi ve tutumlarını günlük hayatla ilişkilendirebilecekleri görev temelli etkinliklere yer verilir. Öğrencilerin dijital ortamlar ve eğitsel oyunlardan da yararlanmaları teşvik edilir.
8. Öğrenme-öğretme uygulamalarında bazı bölümlerde "istenir/istenebilir" şeklinde iki farklı kullanım görülebilir. İçerik çerçevesi ve öğrenme çıktılarının yer aldığı bölümler bağlayıcı niteliktedir. Ancak öğretim yöntemleri ile ölçme ve değerlendirme süreçlerinde konunun özellikleri ve sınıfın ihtiyaçları göz önünde bulundurularak uygun yöntem, teknik, materyal ile ölçme ve değerlendirme araçları seçilebilir.
9. Sınıf içindeki farklı gelişim düzeyleri dikkate alınarak destekleyici ve zenginleştirici uygulamalar planlanabilir. Bu içerikler, öğretim materyallerine ek olarak e-içerik şeklinde sunulabilir.
10. Öğrencilerin Türkçeyi doğru, açık ve anlamlı bir şekilde kullanmaları, düşüncelerini etkili biçimde ifade etmeleri desteklenir. Dinî kavramların doğru anlaşılması ve ifade edilmesi süreci önemsenir. Öğretim programında ve ders kitabında yer alan dinî terim, kavram ve tamlamaların yazımında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kavramları Yazım Kılavuzu" esas alınır. Bu kılavuzda yer almayan dinî terim, kavram ve tamlamaların yazımında ise belirlenen yazım ilkelerine riayet edilir.
11. Ünitelerin işlenme sıralaması ve süreleri önceden belirlenmiştir. Bununla ilgili pedagojik esneklik öğrenme-öğretme uygulamalarında sağlanabilir. Ancak bu esneklik, ünite sıralamasını değiştirecek biçimde uygulanamaz. Böylece öğrenme bütünlüğü korunur.
12. Öğrenme-öğretme uygulamalarında; çevresel koşullar, sınıfın genel durumu ve öğrencilerin dinî bilgi düzeyi dikkate alınarak öğrencilerin katılımını artıracak teknik, yöntem ve stratejilere başvurulur.
13. Programın uygulanması sürecinde öğrencilerin cami, türbe, külliye, mezarlık, Kur'an kursu gibi dinî ve tarihî mekânları yerinde tanımaları sağlanır. Bu tür uygulamalarla öğrencilerin öğrendikleri bilgi ve değerleri gerçek hayatla ilişkilendirmeleri ve yerinde gözlem yoluyla somutlaştırmaları sağlanarak kalıcı öğrenmeleri desteklenir.
14. Öğretmen, öğrencilerin bilgi ve becerilerini pekiştirmek amacıyla ders kitabını destekleyici nitelikte etkinlik, materyal ve örnek uygulamalar hazırlayabilir. Etkileşimli materyaller, çevrim içi kaynaklar ve dijital içerikler öğrenme-öğretme uygulamalarında kullanılırken telif hakkına riayet edilir.
15. Öğrencilerin dinî kaynaklara ulaşma, onları anlama ve yorumlama becerilerini geliştirmek için temel kaynaklar olan Kur'an-ı Kerim, hadis külliyatı, hadis şerh literatürü, siyer ve temel dinî metinlerden yararlanılır. Hadis metinlerinin tarih boyunca tedvin ve telif edilmesiyle oluşan hadis literatürü, bu literatürün öne çıkan eserleri ve Türk-İslam geleneğinde önemli bir yer tutan kırk hadis çalışmaları öğrenci düzeyine uygun biçimde tanıtılır.

Kırk hadis geleneğinden seçilmiş örnek metinlerden yararlanılabilir. Öğrencilerin temel kaynaklar ile metinde anlatılanlar arasında ilişki kurmaları teşvik edilir.

16. Hadis metinleri dersiyle ilgili değerlendirme süreçleri uygulama ve süreç odaklı yürütülür. Öğrencilerin derse yönelik öğrenme çıktıları, gelişim süreçleri ve bireysel ilerlemeleri dikkate alınarak çok yönlü değerlendirme araçlarına yer verilir. Her ünite sonunda öğrencilerin bilgi ve becerilerini bütüncül olarak ortaya koymalarını sağlamak amacıyla en az bir performans görevi verilmelidir.
17. Tanılayıcı ve biçimlendirici ölçme yöntemleri öncelikli olarak kullanılmalı; sonuç değerlendirme ise beceri ölçme ve süreç değerlendirme yaklaşımıyla uyumlu biçimde, sınırlı ve destekleyici nitelikte uygulanmalıdır.
18. Farklılaştırma bölümlerinde yer alan etkinlikler ders kitaplarında yer almayacak, öğretmenler tarafından planlanacaktır.

Programlar Arası Bileşenler

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı'nda yer alan "sosyal-duygusal öğrenme becerileri", "değerler" ve "okuryazarlık becerileri" bütünleşik bir şekilde kullanılmıştır. Öğrenme-öğretme uygulamalarında bu unsurların öğretmenler tarafından nasıl kullanılacağına dair örneklere yer verilmiştir.
- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı'nın yapılandırılmasında bütüncül eğitim yaklaşımı önemli bir rol oynamıştır. Programda yer verilen temel bileşenler aracılığıyla öğrencilerin akademik ve sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin en üst düzeyde geliştirilmesi amaçlanmış; öğrencilerin tüm varlık unsurlarıyla maddi ve manevi açıdan bütüncül bir yaklaşımla yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu sebeple programda öğrencilerin bilgi, beceri ve değer kazanmaları ile öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri teşvik edilmiştir.

İçerik Çerçevesi

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı'nın içerik çerçevesi bölümünde ünite kapsamında öğretilecek konuların ana başlıklarına yer verilmiştir. Programda içerik; öğrenme çıktılarından bağımsız birer bilgi yığını olarak değil öğrenmeyi gerçekleştirmek, öğrencilerin konuya ilişkin bilgi, beceri ve değer kazanmasını sağlamak için sistemli bir şekilde kullanılması gereken araçlar ve süreçte yararlanılacak konular olarak ele alınmaktadır. Ayrıca öğretim programında ele alınan konu başlıklarına yönelik öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanılabilecek yöntem, teknik, materyal ile ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin önerilere yer verilmiştir.
- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı hazırlanırken konu alanındaki geleneksel yaklaşımlar, öğrencilerin ihtiyaçları ve güncel gelişmeler dikkate alınmıştır. Konular, öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun olacak şekilde, ilgili yaş ve sınıf düzeylerine göre düzenlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması amacıyla Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı içeriği oluşturulurken hem önceki kademelerdeki ders içerikleri hem de ortaöğretim kademesindeki diğer derslerin içerikleri göz önünde bulundurulmuştur.
- Bu programda içerik çerçevesi, öğrenme çıktılarının gerçekleştirilmesini destekleyecek biçimde ünitelerin konu alanını ve kapsam sınırlarını belirlemektedir. Bu doğrultuda hadis metinlerinin dil ve üslup özellikleri ile mesaj dili; iman, iman-amel ilişkisi ve müminin nitelikleri; aile ve yakın çevrede sorumluluk, komşuluk ilişkilerinde güven ve hak, toplumsal hayatta estetik ve zarafet; zamanı doğru kullanma, acelecilikten kaçınma, temkinli davranma, süreklilik ve istikrar konuları ilgili hadis metinleri, temel dinî kavramlar ve günlük hayatla ilişkileri bağlamında ele alınır. İçerikler, öğrenme çıktılarından bağımsız bilgi alanları olarak değil öğrencilerin bilgi, beceri ve değerleri bütüncül biçimde geliştirmelerine hizmet eden bir çerçevede yapılandırılır.

Öğrenme Kanıtları

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı'nın ölçme ve değerlendirme uygulamaları bölümünde ölçme amacına ve öğrenme çıktısına yönelik öğrenme kanıtları bulunmaktadır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğinin anlaşılması için önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğrenme-öğretme sürecinde öğrenci gelişiminin takip edilmesi ve uygulanan

öğretim yöntemlerinin etkililiğinin belirlenmesine rehberlik edecek şekilde tasarlanmıştır. Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda bütün öğrenciler için aynı derecede geçerli bir ölçme ve değerlendirme aracından söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle öğrenci performansının belirlenmesi için çeşitli ölçme araç ve yöntemlerinden elde edilen birden fazla kanıta ihtiyaç duyulmaktadır.

- Programda öğrencilerin performanslarının dikkate alınıp değerlendirilebileceği, öğrenciyi öğrenmeye motive edecek, öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarıyla uyumlu, zamana ve öğrenciye göre esneklik gösterebilen ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmıştır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları yapılandırılırken bu uygulamaların programın tüm bileşenleriyle uyum sağlamasına dikkat edilmiştir.
- Programda verilen öğrenme çıktılarına ilişkin öğrenme kanıtları sunulmaya çalışılmıştır. Değerler, eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme ve okuryazarlık becerileri; öğrenme-öğretme uygulamalarının bir parçası olduğu ve içeriğe dâhil edildiği için kanıtlar bölümünde bunlara ilişkin doğrudan ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerine yer verilmemiştir.
- Programda verilen ölçme ve değerlendirme araçları ve yöntemleri örnek niteliğindedir. Ölçme amacına ve öğrenme çıktısına uygun olmak koşuluyla farklı ölçme ve değerlendirme araçları kullanılabilir.
- Her ünitede öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını bütüncül olarak ortaya koymalarını sağlamak amacıyla en az bir performans görevinin uygulanması esastır.
- Programda ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin çeşitliliğine önem verilmiş, bunlara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Bu doğrultuda açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirme, çoktan seçmeli, doğru-yanlış madde türleri, gözlem formları, kontrol listeleri, dereceleme ölçekleri, dereceli puanlama anahtarları (rubrik), çalışma yaprakları, yapılandırılmış grid vb. tamamlayıcı ölçme araçlarından yararlanılabilir. Ayrıca çıkış kartı, kavram haritası, karşılaştırma tabloları gibi araçlar ile performans görevi, proje ve yazılı-sözlü sınavlar kullanılabilir; öz, akran ve grup değerlendirme formları aracılığıyla öğrencilerin de değerlendirme sürecine etkin katılımı sağlanabilir.
- Program, öğrencilerin hadis metinlerine yönelik okuryazarlığını üç düzeyde ele alır: Hadis metnini ve metindeki temel kavramları tanıma ve anlamlandırma (farkındalık), hadisin ana mesajını bağlamına uygun biçimde yorumlayıp açıklayabilme (işlevsellik) ve hadiste yer alan ilke, değer ve tavsiyeleri günlük hayatla ilişkilendirerek davranışa dönüştürme (eylemsellik). Bu düzeylere yönelik öğrenme çıktıları ölçme sürecinde de dikkate alınır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı'nın öğrenme-öğretme uygulamaları bölümünde öğrencilerin akademik, mesleki, sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin en üst düzeyde gelişiminin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda öğrenme çıktılarının yıl boyunca gerçekleştirilmesiyle ilgili farklı öğrenme ortamları, öğretim yaklaşımları ve materyallerinin kullanımına yönelik örnek uygulamalara yer verilmiştir. Öğrenci merkezli etkinlikler aracılığıyla öğrencilerden ders kapsamında edindikleri bilgi, beceri ve değerleri çoklu bakış açısıyla ele almaları beklenmektedir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin hem bağımsız öğrenmelerine hem de iş birliği içinde çalışmalarına imkân tanıyan öğretim stratejileri (sunuş, buluş ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim) kullanılmalıdır. Bu stratejiler kapsamında anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme, drama, bireysel çalışma, grup çalışması, beyin fırtınası, gösteri, soru-cevap, benzetim, eğitsel oyunlar, altı şapkalı düşünme, sözlü tarih, yerel tarih, müze gezisi, proje vb. öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalıdır. Bu bağlamda öğretim programının öğrenme-öğretme yaşantıları bölümünde öğretmenlere örnek olması amacıyla çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerine de yer verilmiştir.
- Öğrenme ortamları ve öğretim yaklaşımlarıyla birlikte görsel, işitsel, görsel-işitsel ve teknoloji destekli vasıtalarla öğrencilerin ilgili becerileri kazanmaları sağlanmalıdır. Öte yandan öğrenme çıktılarıyla ilgili güncel konular, farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme ve araştırma becerileri ile ilişkilendirilerek sınıfa taşınmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamaları, öğrencilerin çevreleriyle daha fazla etkileşime girerek zengin öğrenme yaşantıları edinmelerine imkân sağlayacak şekilde kurgulanmıştır. Bu süreçte okul içi öğrenme ortamlarının (sınıf, okul kütüphanesi, laboratuvar, beceri ve tasarım atölyesi, okul bahçesi vb.) yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarından da (dinî ve tarihî mekân, kütüphane, müze, millî park, kültür merkezi, bilim ve sanat merkezi, araştırma enstitüsü, resmî ve

özel kurum ya da kuruluşlar, sergi vb.) olabildiğince yararlanılmalıdır. Uygun okul içi veya okul dışı öğrenme ortamlarının oluşturulmasında öğrenme çıktısının kapsamı, öğrenci özellikleri, okul imkânları, ekonomiklik gibi belirleyici unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Dijital öğrenme ortamları ve uygulamalarında öğrencilerin erişeceği içerikler, EBA ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmış güvenilir dijital platformlar ile denetlenen eğitim materyalleriyle sınırlandırılacaktır. Bununla birlikte millî ve dinî günler, bayramlar, önemli olaylar ile belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin millî ve manevi bilinçleri geliştirilmelidir.

- Öğrenme-öğretme uygulamalarında beceri öğretimine önem verilmiştir. Öğrenme çıktıları doğrultusunda kavramsal beceriler, okuryazarlık ve sosyal-duygusal öğrenme becerileriyle birlikte ele alınan alan becerileri; içeriğin öğretiminde kullanılacak öğretim kuramı, modeli, stratejisi, yöntemi, tekniği ve materyalleri ile ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin belirlenmesinde önemli rol oynar. Örneğin sentezleme becerisinde kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçları ile bilgi toplama becerisinde kullanılacak araçlar farklılık gösterecektir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında kavram öğretimine yönelik etkinlikler önemsenmiştir. Programda hadis metinlerinin anlam dünyasını kavratmak, soyut dinî ve ahlaki kavramları somutlaştırmak, hadis metinlerinde geçen kavramların doğru kullanılması ve yorumlanmasına yardımcı olmak amacıyla kavram öğretim materyallerinin kullanılması istenmektedir. Bu sebeple öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrenme çıktılarına ve öğrenci özelliklerine uygun olarak kavram haritası, anlam çözümleme tablosu, sınıflama tablosu, karşılaştırma tablosu, kavram kartları materyallerine yer verilmesi önerilmiştir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında değerler öğretimine yönelik önerilerde de bulunulmuştur. Öğrenme-öğretme sürecinde değerlerin öğrencilere kazandırılması, uygun yer ve zamanda bu değerlerin edinilmesini sağlayacak yaşantıların oluşturulması ve öğrencilerin bu yaşantılara aktif olarak katılmasıyla gerçekleştirilmelidir. Öğretmenler, öğrenme çıktılarıyla ilişkili olarak sunulan değerler dışında okul çevresindeki toplumsal ve kültürel özellikler, öğrenci özellikleri gibi değişkenleri göz önünde bulundurarak öğretim programı kapsamında sunulan diğer değerlerin kazandırılmasına da öncülük etmelidir. Programdaki değerlere uygun öğrenme-öğretme uygulamaları oluşturmanın yanında öğrencilerde değerlerin içselleştirilmesine de dikkat edilmeli; değer eğitiminde geleneksel, çağdaş, deneyim temelli yaklaşımlar gibi farklı yöntemlerden yararlanılmalı ve bu yaklaşımların çerçevesi açıkça ortaya konulmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğretmenler; gerektiğinde öğrencilere kaynaklık eden bir "uzman", öğrencilerin kendi öğrenmelerini izlemeye ve yönlendirmeye yardımcı bir "rehber" olmalı ve uygun öğrenme ortamlarını sağlamada etkin görev üstlenmelidir. Öğretmenler, öğrenme çıktısına uygun öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi ve yeni öğrenmelerle önceki bilgileri arasında anlamlı bağ kurulması amacıyla ön değerlendirme ve köprü kurma etkinliklerine sistemli bir biçimde yer vermelidir. Öğretim kuramını, modelini, stratejisini, yöntemini ve tekniğini belirlerken hem öğrencilerin bütüncül gelişimlerini hem de öğrenmelerin kalıcı ve etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla öğrenme-öğretme süreçlerini zenginleştirmelidir. Bu doğrultuda öğrenme çıktılarını ve öğrenci özelliklerini dikkate almak suretiyle öğretmenler; harita, resim, fotoğraf, musiki, minyatür, gravür, hat, edebiyat, mimari, tiyatro, sinema gibi unsurlar ile geleneksel ve/veya modern sanat ürünlerini kullanmalıdır. Ayrıca öğretmenler öğrenme çıktılarına uygun olarak anı, biyografi, efsane, fıkra, gezi yazısı, hikâye, makale, marş, mektup, tarihî roman, siyasetname, söylev, şarkı, türkü, şiir, deyiş, tiyatro gibi edebî türlerden faydalanmalıdır.
- Geleneksel ve çağdaş öğretim strateji, yöntem ve tekniklerinin yanı sıra hadis metinlerinin anlamlandırılması, yorumlanması ve günlük hayatla ilişkilendirilmesine katkı sağlayacak soru-cevap, tartışma, karşılaştırma, serbest yazma, görüş geliştirme, beyin fırtınası, rol oynama, çember, örnek olay, fikir taraması, cümle tamamlama, Venn şeması, Frayer (Fırayır) tekniği gibi yöntem ve tekniklerden de yararlanılmalıdır. Bununla birlikte program uygulanırken Türk dilinin doğru, etkili ve güzel kullanımı çerçevesinde ders içeriğine uygun kitap listeleri belirlenmeli; bu kitapların okunması konusunda öğrenciler özendirilmelidir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarının gerçekleştirilmesinde temel dinî kaynakların kullanılması önemlidir. Bu bağlamda öğrenme-öğretme uygulamalarında içerik çerçevesinin daha iyi aktarımına imkân veren hadis metinleri ve ayetlere yer verilmeli, hadis metinleri ve ayetlerin seçiminde öncelikli olarak Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan kaynaklar kullanılmalı; bunun yanı sıra literatürde kabul gören temel hadis eserlerinden de faydalanılmalıdır. Hadis metinleri ele alınırken rivayetin konusu, bağlamı, ana mesajı ve öğrencilerin gelişim düzeyi dikkate alınmalı; gerekli görülen yerlerde ayet mealleriyle ilişki kurulmalıdır. Ancak bu kaynaklar kullanılırken telif hakları ve

etik kuralları göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle dijital kaynakların kullanımı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara uyulmalıdır.

Farklılaştırma

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı'nın farklılaştırma bölümü, öğrencilerin hazır bulunuşlukları, ilgi, ihtiyaç, yetenek ve öğrenme profilleri dikkate alınarak kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu bölümde öğrencilerin bireysel farklılıkları doğrultusunda içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamına ilişkin uyarlamalara yer verilmiştir. Farklılaştırılmış öğrenme yaşantılarında esnek gruplandırma, sürekli ve tanıya dayalı değerlendirme ile öğrenme sürecine yönelik uyarlamalar esas alınır. Öğretim programında yer alan farklılaştırma uygulamalarına ders kitaplarında ayrı bir bölüm olarak yer verilmez, bu uygulamalar öğretmenler tarafından öğrenme-öğretme sürecinde gerçekleştirilir.
- Program uygulanırken öğrencilerin zihinsel, sosyal-duygusal, fiziksel ve ahlaki boyutları içeren bütüncül gelişimleri ile bireysel farklılıkları dikkate alınır. Bu doğrultuda öğrencilerin kendi öğrenme hızlarında ilerlemelerini destekleyecek, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun öğrenme yaşantıları planlanır. Farklılaştırma uygulamaları, sınıfın ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre bireysel, küçük grup ya da tüm sınıf düzeyinde gerçekleştirilebilir.
- Farklılaştırma, zenginleştirme ve destekleme olmak üzere iki boyutta ele alınır. Zenginleştirme, akranlarına göre daha ileri düzeyde olan öğrenciler için öğretim programının ötesinde genişletilmiş ve derinleştirilmiş öğrenme fırsatları sunmayı amaçlar. Bu kapsamda içeriğin daha derin ve karmaşık hâle getirilmesi, farklı düşünme biçimlerini destekleyen öğrenme süreçlerinin planlanması ve öğrencilerin ürün ortaya koymalarına imkân sağlayan etkinliklerin geliştirilmesi hedeflenir. Destekleme ise öğrenme sürecinde daha fazla zaman, tekrar ve yönlendirmeye ihtiyaç duyan öğrenciler için içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamında yapılacak uyarlamaları kapsar. Bu kapsamda temel bilgi ve kavramların daha anlaşılır biçimde sunulması, öğrenme sürecinin adım adım yapılandırılması, öğrencilerin basit ve çeşitli yollarla öğrendiklerini ifade etmelerine imkân sağlanması ve gerektiğinde ek açıklama, örnek, yönlendirme ve uygun materyallerle öğrenmenin desteklenmesi amaçlanır.
- Farklılaştırmaya yönelik tüm uygulamalar; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanır ve yürütülür. Bu süreçte öğrenciler; hazır bulunuşluk düzeyi, öğrenme hızı ve öğrenme profillerine göre gruplandırılır. İçerik, süreç, öğrenme ortamı ve ürün boyutlarında uyarlamalar geliştirilir; esnek öğretim yöntem ve teknikleri kullanılır. Süreç, sürekli ve geliştirici (biçimlendirici) değerlendirmelerle izlenerek gerekli düzenlemeler yapılır.

2.3. ÜNİTELER, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (1 SAAT)

ÜNİTE	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. HADİS METİNLERİNDE ANLATIM VE MESAJ DİLİ	3	8	22
2. HADİSLERİN REHBERLİĞİNDE YAŞAMAK	3	10	28
3. HADİSLERDE TOPLUMSAL AHLAK	3	8	22
4. HADİSLERDE ZAMAN BİLİNCİ VE YÖNETİMİ	3	8	22
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	2	6
Toplam	**12**	**36**	**100**

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

ÜNİTE	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. HADİS METİNLERİNDE ANLATIM VE MESAJ DİLİ	3	16	22
2. HADİSLERİN REHBERLİĞİNDE YAŞAMAK	3	20	28
3. HADİSLERDE TOPLUMSAL AHLAK	3	16	22
4. HADİSLERDE ZAMAN BİLİNCİ VE YÖNETİMİ	3	16	22
OKUL TEMELLİ PLANLAMA*	-	4	6
Toplam	**12**	**72**	**100**

Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı' ndaki içerik ve ünitelerin haftalık planlaması, 1 ve 2 saatlik süreler için yukarıdaki tablolarda belirtilmiş olup ünite ve öğrenme çıktısı sayısında herhangi bir değişiklik yapılmaz.

* Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan okul dışı öğrenme etkinlikleri, yerel çalışmalar, sosyal etkinlikler, proje ve okuma çalışmaları, araştırma ve gözlem gibi çalışmalar için ayrılan süredir. Söz konusu çalışmalar için ayrılan süre, eğitim öğretim yılı başında planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir. Eğitim öğretim yılı başında yapılması kararlaştırılan çalışmalar; okulun, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçları dikkate alınarak yıl içerisinde güncellenebilir.

2.4. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERS KİTABI FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI

DERS KİTABI	FORMA SAYILARI	KİTAP EBADI
Hadis Metinleri Dersi	7-9	19,5 cm X 27,5 cm

2.5. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Anadolu İmam Hatip Lisesi Hadis Metinleri Dersi Öğretim Programı'nda dört ünite yer almaktadır. Ünitelerin yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar şematik olarak aşağıda sunulmuştur.

Ünitenin adını ifade eder. →

1. ÜNİTE: HADİS METİNLERİNDE ANLATIM VE MESAJ DİLİ

Ünitede öğrenilmesi amaçlanan bilgi ve becerilere yönelik açıklamayı ifade eder. →

Birinci ünitede hadis metinlerinin anlatım biçimlerinin yorumlanması, hadis metinlerinde soyut anlatım ile temsilî anlatımın etkilerinin karşılaştırılması, hadis metinlerindeki teşvik ve uyarı dilinin üslup ve amaç özelliklerinin tahlil edilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16 ← Ünitenin işleneceği süreyi ifade eder.

Disipline özgü şekilde yapılandırılan becerileri ifade eder. →

ALAN BECERİLERİ DAB2. Dinî Kaynakları Tetkik (KB.2.3. Özetleme), DAB3. Tahkik (DAB3.4. Dinî Metinleri Tahlil Etme)

Öğrenme-öğretme sürecinde sahip olunan becerilerin niyet, duyarlılık, isteklilik ve değerlendirme ögeleri doğrultusunda gerekli durumlarda nasıl kullanıldığı ile ilgili zihinsel örüntüleri ifade eder. →

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.7. Karşılaştırma ← Karmaşık bir süreç gerektirmeden edinilen ve gözlemlenebilen temel beceriler ile soyut fikirleri ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken zihinsel faaliyetlerin bir ürünü olarak işe koşulan bütünleşik ve üst düzey düşünme becerilerini ifade eder.

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.1. Muhakeme, E3.3. Yaratıcılık, E3.7. Sistematiklik, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER – ← Öğrenme-öğretme sürecinde ilişkilendirilen sosyal-duygusal öğrenme becerilerini, değerleri ve okuryazarlık becerilerini ifade eder.

Duyguları yönetmek, empati yapmak, destekleyici ilişkiler kurmak ve sağlıklı benlik geliştirmek için gerekli bilgi, beceri ve eğilimler bütününü ifade eder. →

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D4. Dostluk, D14. Saygı ← İnsani değerlerle birlikte millî ve manevi değerleri ifade eder.

Yeni durumlara uyum sağlamayı, değişimi fark etmeyi ve teknolojik yenilikleri günlük hayata aktarmayı sağlayan becerileri ifade eder. →

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Türk Dili ve Edebiyatı ← Birbirleriyle bağlantılı farklı disiplinlere ait bilgi ve becerilerin ilişkilendirilmesini ifade eder.

Öğrenme çıktılarında doğrudan yer verilmeyen ancak bu çıktılardaki becerilerle ilişkilendirilen öğrenme-öğretme yaşantılarında yer verilen alan becerilerini ve kavramsal becerileri ifade eder. →

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER –

Öğrenme-öğretme yaşantıları sonunda öğrenciye kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri ve bunların süreç bileşenlerini ifade eder.

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HM.1.1.
- Öğrenme çıktısı numarası
- Ünite numarası
- Ders kodu

HM.1.1. Hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini özetleyebilme

a) Hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini çözümleyerek temel anlatım özelliklerini belirler.

b) Hadis metinlerinde yer alan dil ve üslup özelliklerini belirledikleri ölçütlere göre sınıflandırır.

c) Hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini ve vermek istediği temel mesajı kendi cümleleriyle ifade eder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Hadis Metinlerinin Dil ve Üslup Özellikleri
Hadis Metinlerinde Soyut ve Temsilî Anlatım
Hadis Metinlerinde Teşvik ve Uyarı Dili

Öğrenme-öğretme sürecinde ele alınan konu veya alt konuya ilişkin sınırları ifade eder.

Disipline ait başlıca anahtar kavramları ifade eder.

Anahtar Kavramlar

cevamiülkelim, temsil, tergip, terhip

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, çıkış kartı, dereceli puanlama anahtarı, performans görevi ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi ile uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını ifade eder.

Öğrenme çıktıları, eğilim, programlar arası bileşenler ve öğrenme kanıtları arasında kurulan ve anlamlı ilişkilere dayanan öğrenme-öğretme sürecini ifade eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerinin hadis olduğunu ve hadis metinlerinin farklı kriterlere göre sıhhat bakımından sınıflandırıldığını bildikleri kabul edilmektedir.

Önceki öğrenme-öğretme süreçlerinden getirildiği kabul edilen bilgi ve becerileri ifade eder.

Yeni bilgi ve becerilerin öğrenilmesi için sahip olunması gereken ön bilgi ve/veya becerileri ifade eden temel kabullerin değerlendirilmesi ile öğrenme sürecindeki ilgi ve ihtiyaçların belirlenmesini ifade eder.

Ön Değerlendirme Süreci

- Öğrencilerden Hz. Peygamber'in konuşma tarzını bilmekle hadis metinleri doğru anlamak arasında nasıl bir ilişki olabileceğine dair düşüncelerini ifade etmeleri istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden Hz. Peygamber'in sözlerinde öne çıkan özellikler ile bu sözlerin insanlar üzerindeki etkileri arasında ilişki kurmaları istenebilir. Öğrencilerin Hz. Peygamber'in veciz ve etkili üslubu ile etkili iletişimin temel özellikleri arasında bağ kurmaları sağlanabilir.

Mevcut bilgi ve beceriler ile edinilecek bilgi ve beceriler arasında bağlantı oluşturma sürecinin yanı sıra edinilecek bilgi ve beceriler ile günlük hayat deneyimleri arasında bağ kurmayı ifade eder.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HM.1.1

Hadis metinlerinin anlaşılmasında dil ve üslup özelliklerinin öneminden bahsedilir. Bu bağlamda cevamiülkelim kavramı merkeze alınarak Hz. Peygamber'in veciz ve etkili konuşma üslubu ele alınır. Öğrencilere farklı hadis metinleri sunularak hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini çözümlemeleri ve metinlerde yer alan temel anlatım özelliklerini belirlemeleri istenir **(OB1)**. Cevamiülkelim, doğrudan anlatım, dolaylı anlatım, tekrar gibi dil ve üslup özellikleri örnek hadis metinleri üzerinden incelenir.

Hedeflenen öğrenci profili ve temel öğrenme yaklaşımları ile uyumlu öğrenme-öğretme yaşantılarının hayata geçirildiği uygulamaları ifade eder.

FARKLILAŞTIRMA

Öğrenme profilleri bakımından farklılık gösteren öğrencilere yönelik çeşitli zenginleştirme ve desteklemeye ilişkin öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder.

Akranlarından daha ileri düzeydeki öğrencilere genişletilmiş ve derinlemesine öğrenme fırsatları sunan, onların bilgi ve becerilerini geliştiren eğitim yaklaşımlarını ifade eder.

Zenginleştirme

Öğrencilerin cevamiülkelim, temsilî anlatım, doğrudan ve dolaylı anlatım, teşvik ve uyarı dili gibi anlatım özelliklerini farklı hadis örnekleri üzerinden incelemeleri sağlanabilir.

Destekleme

Öğrencilerin cevamiülkelim, doğrudan anlatım, dolaylı anlatım, temsil, tergip, terhip gibi kavramları anlamalarını kolaylaştırmak amacıyla kavram kartları, örnek hadis kartları ve eşleştirme etkinliklerinden yararlanılabilir.

Öğretmenin ve programın güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin öğretmenlerin kendileri tarafından değerlendirilmesini ifade eder.

Öğrenme sürecinde daha fazla zaman ve tekrara ihtiyaç duyan öğrencilere ortam, içerik, süreç ve ürün bağlamında uyarlanmış yollar sunmayı ifade eder.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ HADİS METİNLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NA AİT ÜNİTELER

1. ÜNİTE: HADİS METİNLERİNDE ANLATIM VE MESAJ DİLİ

Birinci ünitede hadis metinlerinin anlatım biçimlerinin yorumlanması, hadis metinlerinde soyut anlatım ile temsilî anlatımın etkilerinin karşılaştırılması, hadis metinlerindeki teşvik ve uyarı dilinin üslup ve amaç özelliklerinin tahlil edilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ	16
ALAN BECERİLERİ	DAB2. Dinî Kaynakları Tetkik (KB.2.3. Özetleme), DAB3. Tahkik (DAB3.4. Dinî Metinleri Tahlil Etme)
KAVRAMSAL BECERİLER	KB2.7. Karşılaştırma
EĞİLİMLER	E1.1. Merak, E3.1. Muhakeme, E3.3. Yaratıcılık, E3.7. Sistematiklik, E3.10. Eleştirel Bakma
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri	SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık
Değerler	D4. Dostluk, D14. Saygı
Okuryazarlık Becerileri	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB4. Görsel Okuryazarlık
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Hadis, Türk Dili ve Edebiyatı
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	-

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HM.1.1. Hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini özetleyebilme

a) *Hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini çözümleyerek temel anlatım özelliklerini belirler.*
b) *Hadis metinlerinde yer alan dil ve üslup özelliklerini belirledikleri ölçütlere göre sınıflandırır.*
c) *Hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini ve vermek istediği temel mesajı kendi cümleleriyle ifade eder.*

HM.1.2. Hadis metinlerinde soyut anlatım ile temsilî anlatımın etkilerini karşılaştırabilme

a) *Hadis metinlerinde soyut anlatım ve temsilî anlatıma ilişkin özellikleri belirler.*
b) *Belirlenen özelliklere ilişkin benzerlikleri listeler.*
c) *Belirlenen özelliklere ilişkin farklılıkları listeler.*

HM.1.3. Hadis metinlerinde teşvik ve uyarı dilinin üslup ve amaç özelliklerini tahlil edebilme

a) *Hadis metinlerindeki teşvik ve uyarı ifadelerini incelemede yararlanılacak ilke ve ölçütleri seçer.*
b) *Hadis metinlerindeki kavram, değer, hüküm ve üslup özelliklerini tespit eder.*
c) *Hadis metinlerinde kullanılan teşvik ve uyarı üsluplarını belirlenen ilke ve ölçütlere göre karşılaştırır.*
ç) *Hadis metinlerinden hareketle teşvik ve uyarı dilinin işlevine ilişkin sonuçları değerlendirir.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Hadis Metinlerinin Dil ve Üslup Özellikleri

Hadis Metinlerinde Soyut ve Temsilî Anlatım

Hadis Metinlerinde Teşvik ve Uyarı Dili

Anahtar Kavramlar: cevamiülkelim, temsil, tergip, terhip

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, çıkış kartı, dereceli puanlama anahtarı, performans görevi ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Öğrencilerden performans görevi olarak hadis metinlerinin dil ve üslup, soyut ve temsilî anlatım ile teşvik ve uyarı dilinin üslup ve amaç özelliklerini içeren bir broşür hazırlamaları ve sunmaları istenebilir. Hazırlanan ürün, öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller: Öğrencilerin Hz. Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerinin hadis olduğunu, hadis metinlerinin farklı kriterlere göre sıhhat bakımından sınıflandırıldığını bildikleri ve hadis dersi kapsamında hadis usulü ile hadis tarihine ilişkin temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

- Öğrencilerden Hz. Peygamber'in konuşma tarzını bilmekle hadis metinlerini doğru anlamak arasında nasıl bir ilişki olabileceğine dair düşüncelerini ifade etmeleri istenebilir.
- "Dünya ahiretin tarlasıdır." sözü üzerinden dünya hayatının ahiret için bir hazırlık ve sorumluluk alanı olduğu açıklanır. Bu söz üzerinden dünya ile ahiret arasındaki ilişkiye dair öğrencilerin düşüncelerini paylaşmaları sağlanabilir.
- Öğrencilere bir hadisin yalnızca bilgi vermeyi mi yoksa davranışa yönlendirmeyi mi amaçladığı sorulabilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden Hz. Peygamber'in sözlerinde öne çıkan özellikler ile bu sözlerin insanlar üzerindeki etkileri arasında ilişki kurmaları istenebilir. Öğrencilerin Hz. Peygamber'in veciz ve etkili üslubu ile etkili iletişimin temel özellikleri arasında bağ kurmaları sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HM.1.1

Hadis metinlerinin anlaşılması, yorumlanması ve tahlilinde dil ve üslup özelliklerinin yanı sıra tarihî, toplumsal ve kültürel bağlamın göz önünde bulundurulmasının önemi vurgulanır. Bu bağlamda cevamiülkelim kavramı merkeze alınarak Hz. Peygamber'in veciz ve etkili konuşma üslubu ele alınır. Hadis metinlerinde yer alan veciz ve etkili konuşma üslubuna kırk hadis literatüründen örnek hadis metinleri verilir. Bu bağlamda Türk-İslam geleneğinde kırk hadis literatürüne ve önemine kısaca değinilir. Öğrencilere "*Üstteki el, alttaki elden daha hayırlıdır...*" (Müslim, "Zekat", 94) hadisi başta olmak üzere farklı hadis metinleri sunularak bu metinlerin dil ve üslup özelliklerini çözümlemeleri ve temel anlatım özelliklerini belirlemeleri istenir **(OB1)**. Cevamiülkelim, doğrudan anlatım, dolaylı anlatım, tekrar gibi dil ve üslup özellikleri örnek hadis metinleri üzerinden incelenir. Öğrencilerden belirledikleri dil ve üslup özelliklerini uygun ölçütlere göre sınıflandırmaları istenir **(E3.7)**. Bu süreçte soru-cevap ve tartışma tekniklerinden yararlanılarak öğrencilerin düşüncelerini bağlama uygun biçimde ifade etmeleri desteklenir **(SDB2.1, D14.1)**. Daha sonra öğrencilerden hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerinin metnin anlamına katkısını ve vermek istediği temel mesajı farklı anlatım biçimleriyle yeniden ifade etmeleri istenir **(E3.1, E3.10, SDB2.1)**. Öğrencilerden tekrarın öğrenme sürecindeki işlevini kendi cümleleriyle açıklayan kısa bir metin yazmaları beklenir **(E3.3)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında açık uçlu sorular ve tanılayıcı dallanmış ağaçtan yararlanılabilir.

HM.1.2

Hadis metinleri üzerinden temsil ve temsilî anlatım kavramları üzerinde durulur. Bu kapsamda temsilin soyut kavramların anlaşılmasına katkısı değerlendirilir. "*Allah'ın benimle gönderdiği hidayet ve ilim, farklı yapılardaki topraklara düşen bol yağmura benzer...*" (Buhari, "İlim", 20) hadisi incelenir. Öğrencilerden hadiste kullanılan temsil unsurlarını ve temsilî anlatıma ilişkin özellikleri belirlemeleri istenir. Ardından dinî ve ahlaki mesajların farklı anlatım biçimleriyle ifade edildiğini gösteren hadis metinleri ele alınır. Bu kapsamda namazın insanı arındırmasına ilişkin nehir, müminler arasındaki sevgi ve dayanışmaya ilişkin beden, toplumsal sorumluluğa ilişkin gemi temsili üzerinden kurulan temsilî anlatımlar ile bunların doğrudan anlatımları birlikte incelenir. Bu örnekler üzerinden soyut anlatım ile temsilî anlatımın mesajın aktarılmasındaki işlevi ve muhatap üzerindeki etkisi üzerinde durulur. Öğrencilerden örnek hadis metinlerinden hareketle belirledikleri özellikleri Venn şeması üzerinde sınıflandırmaları, soyut anlatım ile temsilî anlatımın benzer ve farklı yönlerini karşılaştırmaları istenir **(OB4)**. Karşılaştırma sürecinde öğrencilerin düşüncelerini bağlama uygun biçimde ifade etmeleri **(SDB2.1)**, görev paylaşımı yaparak ortak bir karşılaştırma çalışması yürütmeleri ve ortak sonuca ulaşmaları **(SDB2.2, D4.1)**, farklı bakış açılarını anlamaları **(SDB2.3)** desteklenir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında açık uçlu sorulardan ve çıkış kartından yararlanılabilir.

HM.1.3

Hadis metinlerinde kullanılan teşvik ve uyarı dili çerçevesinde tergip ve terhip kavramları tanıtılır. Öğrencilerden "*Allah, bizden bir söz işitip onu işittiği gibi başkasına ulaştıran kişinin yüzünü ak etsin...*" (Tirmizi, "İlim", 7) ve "*Büyüklerimize hürmet göstermeyen, küçüklerimize merhamet etmeyen kimse bizden değildir.*" (Tirmizi, "Birr", 15) hadis metinlerinde kullanılan teşvik ve uyarı dilini incelemek üzere yararlanacakları ilke ve ölçütleri seçmeleri sağlanır. Bu süreçte öğrencilerin araştırma, keşfetme ve anlama arzuları desteklenir **(E1.1)**. Ardından bu anlatım unsurları verilen hadis örnekleri üzerinden tanıtılır. Sonrasında öğrencilerden hadis metinlerinde yer alan tergip, terhip, ümit, korku, hüküm, sembolik sayı gibi anlatım unsurlarını tespit etmeleri istenir. Metinlerden bilgiye ulaşma, bilgiyi seçme ve düzenleme süreçleri desteklenir **(OB1)**. Daha sonra öğrencilerin belirledikleri ilke ve ölçütlerden hareketle teşvik ve uyarı dili içeren hadis metinlerini dil ve üslup özellikleri ve verilmek istenen mesaj bakımından karşılaştırmaları sağlanır. Karşılaştırma sürecinde tartışma ve görüş geliştirme tekniklerinden yararlanılarak öğrencilerin düşüncelerini paylaşmaları **(SDB2.1)**, ortak sonuca ulaşmaları **(SDB2.2)** ve farklı bakış açılarını değerlendirmeleri **(SDB2.3)** desteklenir. Öğrencilerden hadis metinlerinde kullanılan teşvik ve uyarı dilinin bireyin duygu, düşünce ve davranışları üzerindeki etkisine ilişkin ulaştıkları sonuçları değerlendirmeleri istenir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğrenme günlüğü ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir. Performans görevi olarak öğrencilerden hadis metinlerinde kullanılan teşvik ve uyarı dilinin amaç ve işlevini örneklerle açıklayan bir broşür hazırlamaları ve sunmaları istenebilir. Bu performans görevi öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarıyla değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerin cevamiülkelim, temsilî anlatım, doğrudan ve dolaylı anlatım, teşvik ve uyarı dili gibi anlatım özelliklerini farklı hadis örnekleri üzerinden incelemeleri sağlanabilir. Öğrencilerden seçtikleri hadis metinlerinin dil ve üslup özelliklerini ve verilmek istenen mesajı kısa bir sunu, broşür, bilgi görseli veya dijital ses kaydı şeklinde ifade etmeleri istenebilir. Öğrencilerden aynı mesajı farklı anlatım biçimleriyle yeniden ifade etmeleri ve tercih ettikleri üslubun etkisini açıklamaları beklenebilir.

Destekleme Öğrencilerin cevamiülkelim, doğrudan anlatım, dolaylı anlatım, temsil, tergip, terhip gibi kavramları anlamalarını kolaylaştırmak amacıyla kavram kartları, örnek hadis kartları ve eşleştirme etkinliklerinden yararlanılabilir. Hadis metinlerinin anlatım özelliklerini belirlemede öğrencilere "Hadiste verilmek istenen temel mesaj nedir?", "Mesaj doğrudan mı yoksa dolaylı mı verilmiştir?", "Hadis teşvik mi yoksa uyarı mı içermektedir?" gibi yönlendirici sorular kullanılabilir. Soyut ve temsilî anlatımın karşılaştırılmasında ise iki sütunlu tablo veya Venn şeması kullanılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. ÜNİTE: **HADİSLERİN REHBERLİĞİNDE YAŞAMAK**

İkinci ünitede hadis metinlerinden hareketle iman, tasdik, ikrar ve iman esaslarıyla ilgili dinî kavramların bağlamına uygun kullanılması, iman ve amel arasındaki ilişkinin mantıksal bağlar dikkate alınarak yapılandırılması, hadis metinlerinde mümine ait özellikleri belirlemek için hadis kaynaklarına başvurulması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 20

ALAN BECERİLERİ DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.2. Hadis Kaynaklarına Başvurma), DAB3. Tahkik (DAB3.2. Dinî Kavramları Bağlamına Uygun Kullanma)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.13. Yapılandırma

EĞİLİMLER E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistematiklik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D11. Özgürlük, D12. Sabır, D16. Sorumluluk

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Kelam, Kur'an-ı Kerim

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.14. Yorumlama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HM.2.1. Hadis metinlerinden hareketle iman, tasdik ve ikrar kavramları ile iman esaslarına ilişkin dinî kavramları bağlamına uygun kullanabilme

a) *Hadis metinlerinde geçen iman, tasdik ve ikrar kavramları ile iman esaslarıyla ilgili dinî kavramları fark eder.*
b) *İman, tasdik, ikrar ve iman esasları arasındaki ilişkiyi kurar.*
c) *İmanla ilgili kavramlardan tasdik ve ikrarın benzerlik ve farklılıklarını açıklar.*
ç) *Ulaştığı sonuçlarda dinî kavramlara sözlü ve yazılı iletişimde bağlamına uygun yer verir.*

HM.2.2. İman ve amel arasındaki ilişkiyi mantıksal bağları dikkate alarak yapılandırabilme

a) *Hadis metinlerini inceleyerek iman ve amel arasındaki mantıksal ilişkiyi ortaya koyar.*
b) *Ortaya koyduğu ilişkilerden hareketle iman ve amelin bağlantısını açıklayan uyumlu bir bütün oluşturur.*

HM.2.3. Mümine ait özellikleri belirlemek için hadis kaynaklarına başvurabilme

a) *Müminin temel niteliklerini yansıtan rivayetleri hadis kaynaklarına başvurarak tespit eder.*
b) *Tespit ettiği rivayetlerde iman eden kişiyi belirtmek için kullanılan kavramları belirler.*
c) *Hadis metinlerini içeriklerine göre sınıflandırır.*
ç) *Hadis metinleri doğrultusunda mümin tasvirine ilişkin çıkarım yapar.*
d) *Ulaştığı çıkarımları günlük hayat durumlarıyla ilişkilendirir.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

İmanın Çekirdeği: Tasdik-İkrar İlişkisi ve İman Esasları

İnançtan Davranışa: İman-Amel İlişkisi

Hadis Metinlerinde Mümin Tasviri

Anahtar Kavramlar: feraset, ihlas, ikrar, iman, salih amel, tasdik

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, kavram haritası, bağlam temelli sorular, dereceli puanlama anahtarı, öğrenme günlüğü, performans görevi ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Öğrencilerden performans görevi olarak hadis kaynaklarına başvurup mümin özelliklerini belirlemeleri, bu özellikleri günlük hayattaki örneklerle yapılandırarak açıkladıkları bir dijital içerik hazırlayıp sunmaları istenebilir. Bu performans görevi öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller: Öğrencilerin imanın esasları, amel ve güzel ahlakla ilgili temel dinî kavramlara ilişkin ön öğrenmelere sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

- *"İslam açıkta (zahirde), iman ise kalptedir."* (Ahmed bin Hanbel, *el-Müsned*, 3/134) hadisinden hareketle öğrencilerin imanın kalp ve dil ile olan ilişkisine dair düşüncelerini ifade etmeleri istenebilir.
- Hadis metinlerinden hareketle öğrencilere imanın insanın iç dünyası ve davranışları üzerindeki etkisine dair ne düşündükleri sorulabilir.
- Ayetlerden hareketle Kur'an-ı Kerim'de müminlerin hangi özelliklerle tasvir edildiğine dair öğrencilerin sahip oldukları bilgiler kontrol edilebilir.

Köprü Kurma

Verilen hadis metinleri yoluyla güzel ahlak sahibi, samimi ve iyi niyetli olmanın bireysel ve toplumsal faydaları üzerinden bu değerlerle günlük hayat arasında bağ kurulabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HM.2.1

Öğrencilerin güvenilir hadis kaynaklarına başvurarak imanın unsurlarıyla ilgili kavramları içeren rivayetleri tespit etmeleri sağlanır **(OB1, OB2)**. Öğrencilerden tespit ettikleri hadis metinlerinde geçen iman, tasdik ve ikrar kavramları ile iman esaslarıyla ilgili dinî kavramları belirlemeleri istenir. Hadis metinlerinden hareketle iman esaslarına, imanın tasdik ve ikrar boyutlarına ilişkin temel açıklamalara yer verilir. İmanın özü olan kalbin tasdiki ile imanın alameti olan dilin ikrarı arasındaki ilişki üzerinde durulur. Öğrencilerin imanla ilgili kavramlardan tasdik ve ikrar kavramları arasındaki ilişkiyi fark edebilmeleri amacıyla anlam çözümleme tablosu kullanılabilir. Öğrencilerden anlam çözümleme tablosundan hareketle tasdik ve ikrar kavramlarının benzer ve farklı yönlerini açıklamaları beklenir. İman esaslarının [Allah'a (cc), meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe ve hayır ile şerrin Allah'tan (cc) olduğuna inanmayı içeren kadere iman] bir bütün olarak insanın dünyaya bakışının özünü oluşturduğu vurgulanır. Öğrencilere yöneltilecek sorular ve günlük hayat örnekleri üzerinden imanın bireyin davranışlarına etkisi ele alınır. Öğrencilerin bu örneklerde karşılaşılabilecek durumları değerlendirerek inançlarına uygun, sorumlu kararlar almaları desteklenir **(SDB3.3, D11.2)**. Öğrencilerin iman esasları ile günlük hayat arasında ilişki kurarak görüşlerini gerekçeli biçimde ifade etmeleri sağlanır **(SDB2.1)**. Öğrencilerden iman, tasdik, ikrar ve iman esasları kavramlarını bağlamına uygun kullanarak kısa bir metin oluşturmaları ve sunum yapmaları istenebilir **(D3.2)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, açık uçlu ve bağlam temelli sorulardan yararlanılabilir.

HM.2.2

İman-amel ilişkisine dair sorular yöneltilerek konuya dikkat çekilir ve öğrencilerin odaklanmaları sağlanır. Öğrencilerin verilen hadis metinleri üzerinden iman ile amel arasındaki mantıksal ilişkiyi belirlemeleri sağlanır **(OB1)**. Hadis metinleri üzerinden salih amelin imanın bir sonucu olduğu ve imanı olgunlaştırdığı vurgulanır. Öğrencilerden inceledikleri hadis metinlerinden hareketle iman ile amel arasındaki ilişkiyi neden-sonuç bağları içinde gösteren şema oluşturmaları beklenir. İman-amel ilişkisinin bireysel ve toplumsal boyutlarını belirlemek amacıyla örnek olay incelemesi yönteminden yararlanılabilir. Öğrencilerden verilen olaylarda imanla ilişkili kavramları ve bu kavramların davranışa yansıyan yönlerini belirlemeleri istenir. Günlük hayatta imanın gerektirdiği ahlaki ve amelî sorumluluklarını yerine getirmelerinin önemi üzerinde durulur **(SDB2.3, D16.3)**. Öğrencilerin iman-amel ilişkisini kendi yaşantılarından örneklerle açıklamaları sağlanır. İmanın bireyin davranışlarına nasıl yön verdiği ile salih amelin imanı nasıl güçlendirip olgunlaştırdığı arasındaki ilişkinin öğrenciler tarafından açıklanması beklenir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında öğrenme günlüğü ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir.

HM.2.3

Öğrencilerden hadis kaynaklarına başvurarak mümine ait özellikleri tespit etmeleri **(OB1)** ve hadis metinlerinde geçen mümine ait kavramları belirlemeleri istenir **(E3.6)**. Belirledikleri kavramları anlamlarına göre sınıflandırmaları beklenir **(E3.7)**. Bu süreçte kavram haritası veya sınıflama tablosu gibi araçlardan yararlanılabilir. Daha sonra öğrencilerin tasnif ettikleri mümin özelliklerinin günlük hayattaki yansımalarını okul, aile ve arkadaş çevresinden örneklerle açıklamaları sağlanır. Öğrenciler, müminin özelliklerine göre kendi davranışlarını gözden geçirmeye ve düzenlemeye teşvik edilir **(SDB1.2, SDB1.3)**. Müminin zorluk ve kolaylık anlarındaki tutumuna dair *"Müminin hâli ne güzeldir! Her hâli kendisi için hayırlıdır..."* (Müslim, "Zühd", 64) hadisi üzerinden müminin sevinçte şükreden, üzüntüde sabreden tutumu ele alınır; öğrencilerin bu tutumun günlük hayattaki karşılıklarını yorumlamaları sağlanır **(KB2.14)**. Öğrencilerin zorluklarla karşılaştıklarında sabırlı olmaları teşvik edilir **(D12.1, SDB3.2)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında açık uçlu, bağlam temelli ve kısa cevaplı sorulardan yararlanılabilir. Sürecin sonunda öğrencilerden hadis kaynaklarına başvurarak mümin özelliklerini belirlemeleri ve bu özellikleri günlük hayattaki örneklerle yapılandırarak açıkladıkları bir dijital içerik hazırlamaları performans görevi olarak istenebilir **(OB2)**. Bu performans görevi dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden iman, tasdik, ikrar, salih amel ve mümin kavramlarını hadis metinlerinden hareketle incelemeleri istenebilir. Öğrencilerin iman-amel ilişkisini gösteren kavram haritası, dijital afiş, kısa sunu veya bilgi görseli hazırlamaları sağlanabilir. Öğrencilerden hadis kaynaklarından mümine ait özellikleri belirleyerek bu özelliklerin günlük hayattaki karşılıklarını örneklerle açıklayan kısa bir dijital içerik hazırlamaları beklenebilir.

Destekleme Öğrencilerin iman, tasdik, ikrar, amel, salih amel ve mümin kavramlarını ayırt edebilmeleri için tanım kartları, örnek cümleler ve eşleştirme etkinliklerinden yararlanılabilir. İman-amel ilişkisini anlamada neden-sonuç tablosu veya kavram haritası kullanılabilir. Mümine ait özelliklerin belirlenmesinde ise öğrencilere seçilmiş kısa hadis metinleri verilerek "Hadiste müminin hangi özelliği vurgulanmaktadır?", "Bu özellik günlük hayatta nasıl gösterilebilir?" gibi yönlendirici sorularla öğrenme süreci desteklenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. ÜNİTE: **HADİSLERDE TOPLUMSAL AHLAK**

Üçüncü ünitede aile ve yakın çevrede sorumluluk bilincine ilişkin akli ve naklî delillerin kullanılması, hadis metinleri çerçevesinde komşuluk ilişkilerinde güven ve hak arasındaki ilişkinin analitik olarak değerlendirilmesi, hadis metinleri çerçevesinde toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürünün anlaşılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

ALAN BECERİLERİ DAB4. Tefekkür (DAB4.2. Dinî Meseleleri Anlama, DAB4.4. Dinî Konularda Analitik Düşünme), DAB5. Dinî Delillere Başvurma (DAB5.1. Akli/Naklî Delilleri Kullanma)

KAVRAMSAL BECERİLER -

EĞİLİMLER E2.2. Sorumluluk, E2.4. Güven, E3.1. Muhakeme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri: SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler: D2. Aile Bütünlüğü, D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D7. Estetik, D9. Merhamet, D10. Mütevazılık, D18. Temizlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri: OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Fıkıh, Siyer

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER -

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HM.3.1. Aile ve yakın çevrede sorumluluk bilincine ilişkin akli ve naklî delilleri kullanabilme

a) *Aile ve yakın çevrede sorumluluk bilinciyle ilgili akli ve naklî delilleri belirler.*

b) *Aile ve yakın çevrede sorumluluk bilincine ilişkin topladığı deliller arasında ilişki kurar.*

c) *Aile ve yakın çevrede sorumluluk bilincine ilişkin örnek durumları akli ve naklî delillere dayalı olarak değerlendirir.*

ç) *Ulaştığı sonuçlarda aile ve yakın çevrede sorumluluk bilinciyle ilgili delillere sözlü ve yazılı anlatımlarında amaca uygun yer verir.*

HM.3.2. Hadis metinleri çerçevesinde komşuluk ilişkilerinde güven ve hak arasındaki ilişkiyi analitik düşünebilme

a) *Hadis metinlerinde komşuluk ilişkilerinde güven ve hak arasında ilişki kurar.*

b) *Hadis metinlerinde komşuluk ilişkilerinde güven ve hak arasında kurduğu ilişkiyle ilgili akıl yürütür.*

c) *Akıl yürütme sonucunda ulaştığı çıkarımları tartışır.*

ç) *Tartıştığı görüş ve argümanlar arasından tercih edilebilir olanları gerekçeleriyle belirler.*

HM.3.3. Hadis metinleri çerçevesinde toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürünü anlayabilme

a) *Hadis metinleri çerçevesinde toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürünü fark eder.*

b) *Hadis metinleri çerçevesinde toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürünü tanımlar.*

c) *Hadis metinleri çerçevesinde toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürünün ortaya çıkış sebeplerini açıklar.*

ç) *Hadis metinleri çerçevesinde toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürünün özelliklerini belirler.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Aile ve Yakın Çevrede Sorumluluk Bilinci

Komşuluk İlişkilerinde Güven ve Hak

Toplumsal Hayatta Estetik ve Zarafet Kültürü

Anahtar Kavramlar

alicenap, hak, hilim, merhamet, rıfk, sılayırahim, sorumluluk

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular ve gerekçeli doğru-yanlış soruları, zihin haritası, Frayer tekniği, bilgi haritası, dereceli puanlama anahtarı, grup değerlendirme formu, performans görevi ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir. Öğrencilerden performans görevi olarak toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürüne ilişkin bir sunum (dijital sunu, poster veya pano çalışması) hazırlayarak sınıfta paylaşmaları istenebilir. Bu performans görevi öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin aile ve yakın çevre, komşuluk ilişkileri ile toplumsal hayatta estetik ve zarafet konularına ilişkin temel dinî bilgi ve yaşantılara belirli düzeyde sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

- *"Hepiniz sorumlusunuz ve hepiniz yönettiklerinizden mesulsünüz..."* (Buhari, "Nikah", 81) hadisinden hareketle öğrencilerin aile ve yakın çevrede sorumluluk bilinci, sevgi, merhamet, akrabalık ilişkileri ve yardımlaşma ile ilgili ön bilgilerini iş birlikli öğrenme yöntemleriyle belirlemeleri sağlanabilir.
- Öğrencilere komşuluk ilişkilerinde güven, hak ve sorumluluk bilinciyle ilgili günlük hayat durumlarına dair sorular sorulabilir.
- Öğrencilerden nezaket ve zarafet kavramlarına ilişkin bireyler arası ilişkiler bağlamında düşüncelerini paylaşmaları istenebilir.

Köprü Kurma

"Nerede olursan ol, Allah'a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlâka uygun biçimde davran!" (Tirmizi, "Birr ve Sıla", 55) hadisinden hareketle öğrencilerin sorumluluk ve güzel ahlakın aile, komşuluk ve toplumsal hayat üzerindeki etkilerini günlük hayatla ilişkilendirmeleri ve bu değerlerin hayattaki yansımalarını örneklerle açıklamaları istenebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HM.3.1

Aile ve yakın çevrede sorumluluk bilinci konusu işlenirken aile kurumunun toplumsal yapının temeli olduğu ve hadis metinlerinin toplumsal hayatı düzenleyici rolü üzerinde durulur **(D2.1, E2.2)**. Anne, baba ve çocukların görevlerine ilişkin hadis metinleri ile Hz. Peygamber'in aile hayatındaki örnek davranışlar delil olarak belirlenir ve ele alınır. Öğrencilerin bu deliller arasında aile huzuru, güven, dayanışma ve toplumsal ahlak bakımından ilişki kurmaları sağlanır **(E3.1)**. Öğrencilerin aile içi sorumlulukları farklı bakış açılarıyla açıklayabilmeleri beklenir **(SDB2.3)**. Bu süreçte bağlam temelli sorulardan yararlanılabilir. Aile içinde sevgi, şefkat ve saygı gösterme ile incitici davranışlardan kaçınma konuları siyerden örnek olaylar üzerinden değerlendirilir **(D9.2)**. Öğrencilerin aile içi iletişim sorunlarının çözümünde Hz. Peygamber'in aile hayatındaki güzel örnekliğini rol modeli alarak düşüncelerini kendi cümleleriyle ifade etmeleri sağlanır **(SDB2.1)**. Örnek durumlar değerlendirilirken aile içi sorumlulukların birey, aile ve toplum hayatına etkilerine ilişkin akli gerekçeler de dikkate alınır **(OB1)**. Aile ve sılayırahimin toplumsal ahlaka katkısı üzerinde durulur. Öğrencilerden kendi hayatlarından örnekler paylaşmaları istenir. Bu süreçte çember tekniğinden yararlanılabilir. Öğrencilerin ulaştıkları sonuçları aile ve yakın çevrede sorumluluk bilinciyle ilgili hadis metinleri ve Hz. Peygamber'in örnek davranışlarıyla ilişkilendirerek sözlü ve yazılı biçimde ifade etmeleri sağlanır. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında zihin haritası ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir.

HM.3.2

Komşuluğun toplumsal hayatın önemli bir parçası olduğu vurgulanarak komşuluk ilişkilerinde güven ve hak konusuna giriş yapılır. Öğrencilere komşulukta güvenin ve haklara riayetin önemiyle ilgili sorular yöneltilir **(OB6)**. Ardından konu, ilgili hadis metinleri çerçevesinde ele alınır. Komşuluk hakkı, güven, zarar vermeme, yardımlaşma ve dayanışma arasındaki ilişki üzerinde durulur **(D20.2)**. Bu süreçte öğrencilerden hadis metinlerinde yer alan ilkeleri günlük hayat örnekleriyle ilişkilendirmeleri istenir. Öğrencilerin komşuluk haklarının gözetilmesi ve ihlal edilmesinin sonuçlarını fark etmeleri sağlanır. Öğrencilerin güveni zedeleyen ve güçlendiren davranışları belirleyerek komşulukta güvenin nasıl korunacağını açıklamaları sağlanır **(E2.4, D6.2)**. Öğrencilerden komşuluk ilişkilerinde güveni ve hakkı korumaya yönelik farklı görüş ve çözüm önerilerini hadis metinlerinden hareketle karşılaştırmaları ve tercih edilebilir olanları gerekçeleriyle belirlemeleri istenir **(E3.1)**. Süreçte örnek durum analizinden yararlanılabilir. Grup çalışmalarıyla komşulukta dayanışmanın önemi üzerinde durulur. Öğrencilerin hazırladıkları çalışmalarla komşuluk, güven ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi ifade etmeleri sağlanır. Böylece öğrencilerin komşuluk ilişkilerinde güven ve hak arasındaki ilişkiyi incelemeleri, ulaştıkları sonuçları paylaşmaları ve tartışmaları sağlanır **(SDB2.2)**. Bu çalışma grup değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında Frayer tekniği, kısa cevaplı sorular, gerekçeli doğru-yanlış soruları ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir.

HM.3.3

İslam'daki güzellik anlayışının hem dış görünüşte hem de davranışlarda kendini gösteren önemli bir değer olduğu vurgulanarak konuya giriş yapılır **(OB5, D7.3)**. Konu, ilgili hadis metinleri çerçevesinde ele alınarak öğrencilerden hadis metinlerinde toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürünün nasıl yansıtıldığını fark etmeleri ve hadis metinlerinden hareketle estetik ve zarafet kültürünü tanımlamaları istenir. Bu tanımlamalardan hareketle dış görünüşteki zarafetin ön koşulu olan temizliğe İslam'ın verdiği önem açıklanır **(D18.1)**. Öğrencilerden dış görünüş ve temizliğin bireysel ve toplumsal ilişkilerde estetik ve zarafete katkılarını belirlemeleri beklenir. Süreçte örnek olay tekniğinden yararlanılarak öğrencilerin verilen durumlar üzerinden dış görünüş ve temizliğin ilk izlenim, sosyal kabul ve arkadaşlık ilişkileri üzerindeki etkilerini değerlendirmeleri sağlanır **(SDB2.3)**. Zarafet ve nezaket konusu ele alınarak rıfk, alicenap gibi temel kavramlar açıklanır. Hz. Peygamber'in konuşma üslubu örneklerle ele alınarak benimsediği ve kaçındığı davranışlar üzerinde durulur; insan ilişkilerinde sabır, nezaket ve anlayış göstermenin önemi vurgulanır **(D10.3)**. Estetik ve zarafet kültürünün ortaya çıkış sebepleri üzerinde durulur. Ardından bu sebepler doğrultusunda saygı, güven ve sağlıklı iletişimi güçlendiren bireysel ve toplumsal katkıları öğrencilerin açıklaması sağlanır. Doğru ve etkili iletişimde güler yüzün önemine değinilir. İslam'daki zarafet ve nezaketin yalnız insanlara değil tüm canlılara ve çevreye yönelik olduğu vurgulanır **(D5.2)**. İş birliğine dayalı öğrenme yöntemiyle öğrencilerin çevre duyarlılıkları geliştirilir **(SDB2.2)**. Öğrencilerden estetik ve zarafet kültürünün özelliklerini duyarlı ve duyarsız davranışlar üzerinden ilke ve sloganlar oluşturarak belirlemeleri istenir **(E3.1)**. Güzel davranışların bireysel, toplumsal ve dinî değeri vurgulanır. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında açık uçlu sorular ve bilgi haritasından yararlanılabilir. Öğrencilerden performans görevi olarak toplumsal hayatta estetik ve zarafet kültürüne ilişkin bir sunum (dijital sunu, poster veya pano çalışması) hazırlayarak sınıfta paylaşmaları istenebilir. Bu performans görevi dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerin hadis metinlerinde yer alan toplumsal ahlak ilkelerini (aile ve yakın çevrede sorumluluk, komşuluk ilişkilerinde güven ve hak, toplumsal hayatta estetik ve zarafet) analiz ederek bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmeleri amacıyla bu konulara yönelik düşüncelerini hadis metinleriyle ilişkilendirerek kompozisyon yazma etkinliği yoluyla ifade etmeleri sağlanır. Bu süreçte öğrencilerin yorumlama, ilişki kurma ve yazılı anlatım becerileri desteklenebilir.

Öğrencilerden hadis metinlerinde yer alan toplumsal ahlak ilkeleri çerçevesinde "anne baba hakkı, komşuluk hakkı, kul hakkı, hayvan hakkı" gibi başlıklar verilerek bu hakları hadis metinleriyle ilişkilendirip kişiye yüklediği sorumlulukları ele alan bir kompozisyon yazmaları istenebilir.

Destekleme

Öğrencilerin hadis metinlerinde yer alan toplumsal ahlak ilkelerini günlük hayatla ilişkilendirmeleri amacıyla bu ahlaki ilkelerden en az birini bir hafta boyunca uygulamalarına yönelik etkinlikler yaptırılabilir. Bu süreçte öğrencilerin öğrendikleri değerleri günlük hayat durumlarında uygun davranış örnekleriyle göstermeleri, sorumluluk ve toplumsal duyarlılık gerektiren durumlarda uygun davranışları belirlemeleri ve uygulamaları hedeflenir. Öğrencilerin gerçekleştirdikleri davranışları ve deneyimlerini sınıf arkadaşlarıyla kısaca paylaşmaları sağlanarak öğrenme süreci desteklenebilir.

Öğrencilerden uzun zamandır aramadıkları bir arkadaş veya aile büyüğünü aramaları istenerek bu davranışın kendilerinde uyandırdığı duyguları "sılayırahim" hadis metinleri kapsamında not alarak sınıfta paylaşmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. ÜNİTE: **HADİSLERDE ZAMAN BİLİNCİ VE YÖNETİMİ**

Dördüncü ünitede zamanı doğru kullanmaya ilişkin hadis metinlerine başvurarak bilgi toplanması, acelecilikten kaçınmanın ve temkinli davranmanın öneminin hadis metinleri üzerinden idrak edilmesi, hadis metinleri çerçevesinde süreklilik ve istikrar bilincine ilişkin kavram ve tutumların mukayese edilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

ALAN BECERİLERİ DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme), DAB5. Dinî Delillere Başvurma (DAB5.2. Mukayese Yapma)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.6. Bilgi Toplama

EĞİLİMLER E3.1. Muhakeme, E3.2. Odaklanma

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri: SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB1.3. Kendine Uyarlama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim

Değerler: D3. Çalışkanlık, D12. Sabır, D17. Tasarruf

Okuryazarlık Becerileri: OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB7. Veri Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Kur'an-ı Kerim, Siyer

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.14. Yorumlama

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HM.4.1. Zamanı doğru kullanmaya ilişkin hadis metinlerinden bilgi toplayabilme

a) *Zamanı doğru kullanma ile ilgili hadis metinlerine ulaşmak için kullanacağı hadis kaynaklarını belirler.*

b) *Belirlediği kaynaklardan zaman, ömür, israf, faydalı iş, düzen ve erteleme ile ilgili hadis metinlerini bulur.*

c) *Ulaştığı hadis metinlerini kaynak güvenilirliği ve konuya uygunluk açısından öğretmen rehberliğinde doğrular.*

ç) *Zamanı doğru kullanmaya ilişkin ulaştığı hadis metinlerini ve ilgili kavramları kaydeder.*

HM.4.2. Acelecilikten kaçınmanın ve temkinli davranmanın önemini hadis metinleri ve günlük hayat örnekleri üzerinden müşahede edebilme

a) *Acelecilik, teenni ve temkin kavramlarıyla ilgili günlük hayatta karşılaşılabilecek durumları belirler.*

b) *Bu durumlarda aceleciliğin doğurabileceği sonuçlara ve temkinli davranmanın gerekliliğine ilişkin sorular sorar.*

c) *Acelecilik ve temkinle ilgili hadis metinlerini ve örnek olayları inceler.*

ç) *İncelediği hadis ve örnek olaylardan hareketle aceleciliğin zararları ve temkinli davranmanın önemi hakkında çıkarım yapar.*

HM.4.3. Hadis metinleri çerçevesinde süreklilik ve istikrar bilincine ilişkin kavram ve tutumları mukayese edebilme

a) *Hadis metinlerinde süreklilik ve istikrar bilinciyle ilgili kavram ve tutumların özelliklerini belirler.*

b) *Hadis metinlerinde geçen süreklilik ve istikrar bilinciyle ilgili kavram ve tutumların benzer yönlerini belirler.*

c) *Hadis metinlerinde geçen süreklilik ve istikrar bilinciyle ilgili kavram ve tutumların farklı yönlerini belirler.*

ç) *Hadis metinlerinde geçen süreklilik ve istikrar bilinciyle ilgili kavram ve tutumlar arasındaki ilişkiyi belirler.*

d) *Hadis metinlerinde geçen süreklilik ve istikrar bilincine ilişkin çıkarımda bulunur.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Zamanı Doğru Kullanmak

Acelecilikten Kaçınmak ve Temkinli Davranmak

Süreklilik ve İstikrar Bilinci

Anahtar Kavramlar devamlılık, ihtiyat, istikrar, teenni, zaman yönetimi

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; bağlam temelli sorular, öğrenme günlüğü, açık uçlu sorular, gerekçeli doğru-yanlış soruları, çıkış kartı, dereceli puanlama anahtarı, performans görevi ve grup değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir. Öğrencilerden performans görevi olarak zaman bilinci ve yönetimine yönelik grup hâlinde bir fanzin hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi grup değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin zamanı kullanma, acelecilik, süreklilik ve istikrarla ilgili günlük hayattan hareketle belirli düzeyde bilgi ve deneyime sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

- Öğrencilerin zamanı yönetme ve boş vakti değerlendirme ile ilgili ön bilgileri, günlük yaşantılarından örnekler vermeleri sağlanarak ortaya çıkarılabilir.
- Öğrencilerin hadis metinlerinden hareketle aceleci davranışları üzerine öz değerlendirme yapmaları sağlanabilir.
- *"Allah katında amellerin en sevimlisi, az da olsa devamlı olanıdır."* (Buhari, "İman", 32) hadisi çerçevesinde öğrencilerden süreklilik ve istikrarın önemine ilişkin düşüncelerini paylaşmaları istenebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilerden hadis metinlerinin dünya ve ahiret dengesi, zamanı verimli kullanma ve günlük planlama açısından hangi mesajları içerdiğini belirlemeleri istenebilir. Öğrencilerin kendi zaman kullanımlarıyla hadiste verilen ölçüyü karşılaştırmaları ve bu hadisin günlük hayatlarına nasıl yansıyabileceğini paylaşmaları sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HM.4.1

Zamanı doğru kullanma hakkında bilgi verilir. Zamanın tanımı ve önemi üzerinde durulur. Bu bağlamda Asr suresiyle ilişki kurulur. Bunun yanında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile Kur'an-ı Kerim disiplinleriyle bağlantı kurulur. Öğrencilerden zamanı doğru kullanma ile ilgili hadis metinlerine ulaşmak için kullanacakları güvenilir hadis kaynaklarını belirlemeleri istenir **(OB1)**. Öğrencilerin belirledikleri kaynaklardan zaman, ömür, israf, faydalı iş, düzen ve erteleme ile ilgili hadis metinlerini bulmaları sağlanır. Öğrencilerden ulaştıkları hadis metinlerini kaynak güvenilirliği ve konuya uygunluk açısından öğretmen rehberliğinde doğrulamaları istenir. Zamanı doğru kullanmaya ilişkin tespit edilen hadis metinleri kısa bilgi formuna kaydedilir. Öğrencilerin zamanın kıymetine ilişkin düşüncelerini ortaya koymaları amacıyla fikir taramasından yararlanılabilir. Zaman bilinci ve zamanın değeriyle ilgili öğrencilerin temel ilkeleri belirlemeleri sağlanır. Öğrencilerden zamanın önemini kendi hayatlarıyla ilişkilendirmeleri istenir **(E3.1)**. Zaman israfının tanımı yapılır. Zaman israfının bireye etkileri istatistik veya araştırma sonuçlarından yararlanılarak ele alınır **(D17.2, OB7)**. Dünya ve ahiret açısından öncelikli işler üzerinde durularak öğrencilerin kendi hayatlarını sorgulamaları sağlanır. Faydalı işlere yönelmenin önemi hadis metinleri çerçevesinde açıklanır. Düzenli hayatın faydaları üzerinde durulur. Örnek olay üzerinden öğrencilerin düzenli hayatın önemi hakkında çıkarımda bulunmaları istenir **(KB2.10)**. Hz. Peygamber'in zaman taksimiyle ilgili hadis metinleri öğrencilere yorumlatılır **(KB2.14)**. Öğrencilerden günlük zaman planı hazırlamaları istenir **(D3.2, SDB1.3)**. Ertelemenin zararları ve ertelenmemesi gereken işler hadis metinleri üzerinden ele alınır. Öğrencilerden erteleme konusunda çözüm önerileri geliştirmeleri ve davranışlarını olumlu yönde dönüştürmeleri beklenir **(SDB1.2, D12.2)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında bağlam temelli sorular, öğrenme günlüğü ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir.

HM.4.2

Öğrencilere günlük hayatta hangi durumlarda aceleci davrandıklarına ilişkin sorular yöneltilir; öğrencilerin acelecilik, teenni ve temkin kavramlarıyla ilgili düşüncelerini paylaşmaları sağlanır. Bu süreçte çember tekniğinden yararlanılabilir **(SDB2.1)**. Öğrencilerin bu kavramlara ilişkin merak ettikleri hususları belirlemeleri ve sorular oluşturmaları desteklenir. Ardından acelecilik, teenni ve temkinle ilgili hadis metinleri ve örnek olaylar incelenir. Aceleciliğin zararlı, tehlikeli ve riskli sonuçlar doğurabilen bir tutum olduğu; teenninin ise tavsiye edilen olumlu bir davranış biçimi olduğu vurgulanır **(D12.1)**. Öğrencilerden inceledikleri hadis metinleri ve örnek olaylardan hareketle aceleciliğin zararları ile temkinli davranmanın gerekliliği hakkında çıkarım yapmaları istenir. Sürecin sonunda temkinli davranmaya ilişkin olumlu davranış örnekleri günlük hayatla ilişkilendirilir ve öğrencilerin kendi yaşantıları için uygulanabilir ilkeler belirlemeleri sağlanır **(E3.1)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında çıkış kartı ve açık uçlu sorulardan yararlanılabilir.

HM.4.3

Süreklilik ve istikrar bilincine hadis metinleri çerçevesinde değinilir. Hadis metinlerinin vermek istediği mesaj hakkında fikir taraması tekniğine başvurularak öğrencilerden yorum yapmaları istenir. Süreklilik (müdavemet), istikrar, sebat, azim ve kararlılık kavramlarının dünya ve ahiret hayatı açısından önemi üzerinde durulur **(E3.1)**. Öğrencilerin hadis metinlerinde süreklilik ve istikrar bilinciyle ilgili kavram ve tutumların özelliklerini belirlemeleri sağlanır **(D12.3, D3.1)**. İstikamet kavramı işlenerek murakabe kelimesi açıklanır. İstikametin devamlılık ve istikrarla ilişkisine değinilerek öğrencilerin bu kavramların benzer ve farklı yönlerini belirlemeleri sağlanır. Öğrencilerden kavramların tanımlarından hareketle ilkeler belirlemeleri ve bu ilkeleri günlük hayatla ilişkilendirmeleri istenir. Devamlılık ve sürekliliğin önemi üzerinde durularak öğrencilerin bu konuda duyarlılık kazanmaları ve bunu hayatlarına yansıtmaları amaçlanır **(SDB1.3)**. Cümle tamamlama tekniği ile öğrencilerin devamlılık ve istikrarın önemini anlamaları sağlanır. İfrat, tefrit, itidal kavramları kısaca açıklanır. Bu aşamada Frayer tekniğinden yararlanılarak öğrencilerin kavramlar arasındaki ilişkiyi belirlemeleri sağlanır **(OB1)**. İstikrarın önündeki engellerden biri olarak aşırılık üzerinde durulur ve konuyla ilgili örnek olay ele alınır. Sürecin sonunda öğrencilerin konuyla ilgili hadis metinlerinde tavsiye edilen tutumlardan hareketle çıkarım yapmaları sağlanır **(E3.2)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram bulmacaları ve gerekçeli doğru-yanlış sorularından yararlanılabilir. Öğrencilerden performans görevi olarak zaman bilinci ve yönetimine yönelik grup hâlinde bir fanzin hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi dereceli puanlama anahtarı ve grup değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden hadis metinlerinden hareketle zaman bilinci, acelecilikten kaçınma, temkinli davranma, süreklilik ve istikrar konularını günlük hayat örnekleriyle ilişkilendirmeleri istenebilir. Bu kapsamda öğrencilerin günümüzün zaman tuzakları, erteleme alışkanlığı, sosyal medya kullanımı, düzenli çalışma gibi konularda araştırma yaparak kısa bir kompozisyon, fanzin, bilgi görseli veya dijital afiş hazırlamaları sağlanabilir. Öğrencilerden zaman yönetimine ilişkin hadis metinlerinden hareketle kendi hayatlarına yönelik uygulanabilir bir zaman planı oluşturmaları ve bu planı gerekçeleriyle açıklamaları beklenebilir.

Destekleme Öğrencilerin zaman yönetimi, teenni, temkin, devamlılık ve istikrar kavramlarını anlamalarını kolaylaştırmak amacıyla kavram kartları, kısa açıklamalar ve hadis eşleştirme etkinliklerinden yararlanılabilir. Öğrencilere seçilmiş kısa hadis metinleri verilerek bu hadis metinlerinin zamanı doğru kullanma, acelecilikten kaçınma veya süreklilik ve istikrar konularından hangisiyle ilişkili olduğunu belirlemeleri istenebilir. Öğrencilere "Bu hadiste hangi davranış tavsiye edilmektedir?", "Bu davranış günlük hayatta nasıl uygulanabilir?", "Acelecilik veya erteleme hangi sonuçlara yol açabilir?" gibi yönlendirici sorular sorularak öğrenme süreci desteklenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI